

Prasidėjus COVID-19 pandemijai kone visos pasaulio šalys patyrė stiprų ekonominį sukrėtimą, kurį lėmė viruso baimė, įvesti karantino ribojimai bei sutrūkinėjusios pasaulio gamybos grandinės. Visgi, šiuo metu atotrūkis tarp šalių vis labiau ryškėja. Pasak „Luminor“ vyriausiojo ekonomisto dr. Žygimanto Maurico, pastaruoju metu nerimą kelia šimtamyliais žingsniais didėjantis atotrūkis tarp Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų. Tai nėra gera žinia Lietuvai, nes vangesnis ES atsigavimas blogina ir Lietuvos ekonomikos augimo perspektyvas. „Luminor“ ekonomisto duomenimis 2021 metais Lietuvos bendrojo vidaus produkto (BVP) augimas sieks 1,8 proc., o sparčiau, apie 5,5 proc. augti pradės 2022 metais.

Remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) prognozėmis, JAV ekonomika jau šių metų antrąjį ketvirtį sugrįš į iki krizinį lygį, tuo tarpu Europos Sąjungos ekonomika į jį sugrįš tik 2023 metų pabaigoje.

„Didėjantį atotrūkį tarp Europos Sąjungos ir JAV pagrinde lemia šie veiksniai. Pirma, karantino ribojimai JAV yra gerokai švelnesni nei ES, o nemaža dalis JAV valstijų, pavyzdžiui, Florida ir Teksasas, jau panaikino visus karantino ribojimus. Antra, vakcinacijos nuo COVID-19 programa JAV vyksta gerokai sparčiau nei ES. JAV bent vieną skiepą nuo COVID-19 yra gavę 24 proc. gyventojų, o ES šalių vidurkis tesiekia 9 proc. Trečia, ekonomikos skatinimo priemonių paketas JAV yra didesnis nei ES. 2021 metais JAV ekonomikos skatinimo paketas sieks apie 10 proc. BVP, o ES šalyse – apie 6 proc. Ketvirta, priešingai nei JAV, ES nesugeba užtikrinti laisvo piliečių judėjimo bendrijos viduje, o tai neleidžia atsigausti nuo turizmo itin priklausomoms Pietų Europos šalims. Apibendrinant, galima teigti, kad už Atlanto jau vyrauja laisvės, o Europos Sąjungoje –

baimės, neapibrėžtumo ir nepasitikėjimo atmosfera“ – sako „Luminor“ banko vyriausiasis ekonomistas dr. Žygimantas Mauricas.

Tebesitęsiantys karantino bei laisvo piliečių judėjimo ribojimai Europos Sąjungoje didina atskirtį tarp skirtingų ekonominių sektorių bei tarp šiaurinių ir nuo turizmo priklausomų pietinių Europos Sąjungos šalių. Netolygi ekonominė raida gali sulėtinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos augimą, o išaugę skirtumai tarp šalių mažins tikimybę susitarti dėl papildomų ekonomikos skatinimo priemonių ateityje. „Taupiojo ketverto“ šalių (Švedijos, Nyderlandų, Danijos ir Austrijos) biudžeto deficitų bei valstybės skolos dydžiai 2021 ir 2022 metais bus žymiai mažesni nei Pietų Europos šalių, tad vargu ar „taupusis ketvertas“ duos savo sutikimą dėl papildomų ekonomikos skatinimo priemonių ateityje be papildomų sąlygų. Tad šios krizės metu išaugusi atskirtis tarp Europos Šiaurės ir Pietų, tikėtina, išliks, nes patvirtintas 750 milijardų eurų dydžio Europos atsigavimo fondas nebus pakankamas sumažinti šiuos skirtumus.

Ž. Mauricas perspėja, kad Lietuvos ekonomika šiuo metu patiria „K“ raidės formos recesiją, kuri gali turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių šalies ekonomikai bei atskirų sektorių konkurencingumui. „K“ raidės formos recesija yra antrojo karantino fenomenas, nes pirmojo karantino metu didžioji dalis ekonominių sektorių patyrė „V“ raidės formos recesiją, tai yra visi sėdėjo vienoje valtyje, tačiau antrojo karantino metu dalis sektorių visai nepatiria nuosmukio, o dalis – patiria gerokai didesnę nuosmukį nei pirmojo karantino metu. Pavyzdžiui, pernai gyventojų mobilumas buvo ženkliai sumažėjęs tiek maisto, tiek ir ne maisto prekėmis prekiaujančiose įmonėse (apyvartos taip pat), tad abiejuose sektoriuose buvo stebima „V“ raidės formos krizė. Tačiau antrojo karantino metu gyventojų mobilumas nukrito tik ne maisto prekėmis prekiaujančiose įmonėse, bet maisto prekių parduotuvėse – išaugo. Atitinkamai, 2021 metų sausio mėnesį maisto prekėmis prekiaujančių įmonių metinis apyvartų augimas siekė 9,2 proc., o ne maisto prekėmis prekiaujančių įmonių apyvartos krito 14,4 proc. Įdomu tai, kad šių metų pradžioje Lietuvos gyventojų mobilumas ne maisto prekybos ir laisvalaikio paslaugų vietose sumažėjo labiausiai visoje ES, o gyventojų mobilumas maisto prekybos vietose – išaugo labiausiai visoje ES.

Visgi Lietuvos nekilnojamojo turto sektorius ir toliau išlieka vienas atspariausių krizei – pernai sudarytų NT sandorių skaičius sumažėjo tik 1 proc., o šių metų sausį ir vasarį sudaryta daugiau individualių namų ir žemės sklypų pirkimo ir pardavimo sandorių nei tuo pačiu metu pernai, šiek tiek smuko butų pardavimai. Komercinio nekilnojamojo turto segmente šiais metais galima tikėtis pokyčių – prekybos centrų, biuro paskirties patalpų Dow Jones akcijų indeksai nuo 2020 metų pradžios krito atitinkamai 18 proc. ir 26 proc., tuo tarpu sandėliavimo, pramonės ir multifunkcinės paskirties nekilnojamojo turto objektų

akcijų indeksai pakilo atitinkamai 12 proc., 14 proc. ir 17 proc. Nuosmukio šiais metais greičiausiai išvengs Lietuvos pramonės sektorius, kurio pridėtinės vertės pokytis pernai išliko teigiamas, o ambicingi pramonės sektoriaus įmonių investiciniai planai sufleruoja, kad pramonė išlaikys teigiamą augimą ir ateinančiais metais.

„Luminor“ banko ekonomistas prognozuoja, kad dėl tebevyraujančio neapibrėžtumo bei karantino ribojimų 2021 metais Lietuvos BVP augimas sieks 1,8 proc. Visgi, 2022 metais Lietuvos ekonomikos augimas, darant prielaidą, kad nebebus taikomi karantino ribojimai, turėtų siekti 5,5 proc.

„Dėl griežtų ekonominės veiklos ribojimų pirmąjį šių metų ketvirtį patirsime nuosmukį, o tvaresnio atsigavimo sulauksime tik antroje metų pusėje. Nors kai kurie sektoriai ir toliau rodo didelį atsparumą krizei, tebesitęsiantys karantino ribojimai bei augantis atotrūkis tarp skirtingų ekonomikos sektorių gali sulėtinti bendrą ekonomikos atsigavimą šių metų antrąjį ketvirtį, tad didėja tikimybė, kad, priešingai nei 2020 metų vasarą, matysime ne spartų „V“ raidės formos, o kiek lėtesnį „U“ raidės formos atsigavimą. Bendras Lietuvos BVP augimas šiais metais turėtų būti mažesnis nei 2 proc. ir bus vienas žemiausių Europos Sąjungoje“, – sako Ž. Mauricas.

„Luminor“ prognozuoja, kad dėl netolygaus ekonomikos atsigavimo 2021 metais nedarbo lygis Lietuvoje turėtų išaugti iki 9,2 proc., tačiau darbo užmokesčio augimas vis tiek išliks teigiamas ir sieks apie 6 proc. Pasak Ž. Maurico vienas svarbiausių šių metų uždavinių bus išvengti jaunimo emigracijos ir šešėlinės ekonomikos augimo. Jeigu krizei jautrių sektorių veikla dar ilgai nebus atlaisvinta, tai gali paskatinti įmones veiklą vykdyti neskaidriai, o juose dirbančius asmenis – ieškoti geresnių įsidarbinimo galimybių svetur. Taip pat reikia atkreipti dėmesį ir į viešųjų finansų tvarumą, nes Lietuvos biudžeto deficitas yra didesnis nei daugumos Baltijos, Skandinavijos ir Višegrado grupės šalių.

